

Bitva o Jersey 1781 (I)

František Sedláček

DEDIKACE *Původně jsem chtěl tento spis věnovat Frantovi Luxemburkovi, švagrovi, kvůli jménu, ale myslím, že případnější bude věnovat mu spis o Luxembourgské legii, ke kterému se asi schyluje.*

*Tak to věnuji Bernardu Elliotovi. Sloužil v RAF jako Serviceman a u Seaforth Highlanders jako Sergeant Piper a Engineer. V kiltu a s glengarry nebo plechovým kloboukem na hlavě prodělal Koreu, Suez, Aden a Borneo. Na svém kufříku pro dudy měl mosazné cedulky s nápisy jako **Tajná zbraň na Anglány, Otevřít na vlastní nebezpečí a Nemo Me Impune Lacesit** (= Nikdo mne beztrzně nenapadne. – heslo skotských králů). Ještě než zemřel, stačil mi potvrdit, že britští spisovatelé mají pravdu, když mluví o velení britské armády jako o privilegovaných tupcích. Když se s plukem pakovali na Suez, vyfasovali polární výstroj. To se v naší armádě stát nemohlo, na Suez jsme nešli. Ale jen proto.*

State of Jersey Pound

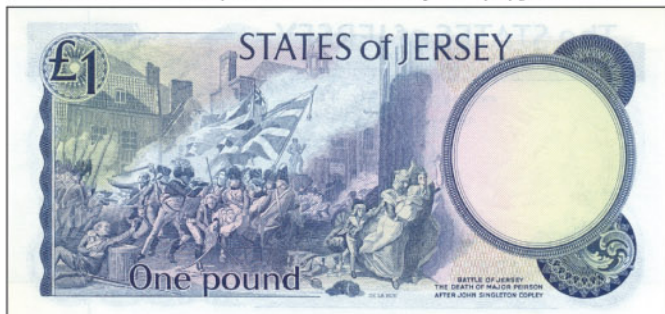
Celý příběh se nazývá „Smrt majora Peirsona“ nebo také „Bitva o Jersey“, má mnoho verzí, řadu verzí a součástí. Průběhově řečeno – nerealizované ani u Adama a Evy, ani velkým úsilím, začíná každému jinak a má začít jednotlivou stávkou ostrova Jersey, která se přelila do rukou. Někdy kolem roku 1980. Tak náhodně to zase nebylo. Všechny moje zejména papírová platidla. Stávkou vydali poprvé v roce 1976.

Pokouším se sepat všechny možné protichůdné poznatky této záležitosti obrátit nějak tak, jak se ke mně dostaly v průběhu let. Až po letech přehlednosti se horovitost příběhu umocnila mnohdy tím odbočkou a odklady na nejistější spojitosti, které se mi zdají důležitější a které si zaslouží vysvětlení nebo spíše připomenutí k pochopení směru, významu nebo naspak bezvýznamnosti té záležitosti. Všechno soustřeďuji se všim. Toho, na začátku je jedna stávka a ostrova na západě naší kontinentální Evropy.

Líc platidla není nijak dojemný – kompozice portrétu a blatouchu – typická produkce obchodní ceninové tiskárny TDLR³. Za povšimnutí stojí jen portrét britské královny Alžběty II.⁴ s tiarou (obr. 1). Opravdu vynikající podobiznu mladé královny vyryl pravděpodobně Stanley Doubtfire⁵ podle fotografie Anthony Buckleyho. Platidlo navrhl Brian James White (viz Lit. [1]).

Obr. 1 Líc stávkový 1 libra The States of Jersey typ rok 1976.

Obr. 2 Rub stávkový 1 libra The States of Jersey typ rok 1976.

Rub bankovky (obr. 2) je více co do kompozice stejně levná a kompozitní, byť profesionálně produkce TDLR, ale vyobrazení bojová scéna první zruje – celý titul je „Battle of Jersey, The Death of Major Peirson after John Singleton Copley“. Cíl „Bitva o Jersey, Smrt majora Peirsona podle Johna Singletona Copleyho“.

Na obrázku je vidět bojová vřava, která se odehrává na nějakém náměstíčku mezi domy. Zleva postupují granátníci (podle typické pokrývky hlavy, co vypadá jako mitra nebo bobří ocas nebo nazouvak), vpravo unikají nějaké ženy s dětmi, zjevně je zaskočila nečekaná šarvátká, uprostřed je skrumáž vojáků, asi britských, podle uniform se to dá těžko poznat, když nevidíme červenou barvu kabátců⁶ na jednobarevném tisku platidla, ale vlají nad nimi britské kříže, ovšem ještě bez irského kříže sv. Patrika.⁷

V skrumáži vyniká výrazná postava, kterou jako by odbočilo vojáky vypadá z strany. Asi to bude ten netečný či umírající major Peirson, ať zpočátku jsem za něj považoval ramínko vojáka, který se v popředí vlevo opírá o kuš. Například spíše tuším než všim postupuje či ustupuje sprava. To budou mít Francouzi. Oběky napřed. V ústředních částech své vřavy vřelí se všim, vznikaly různé slunce, ale nepřítel Francie a Británie, vlastně Francie a Anglie, byla konstanta. Zatažením slunce, let a Valhalla do vřavy spíše s Francouzi byla od Angličanů vřelky odbočte a také vypočítané. Sdílení vřavy i možností náhodně se vyhlíci. Takže je tuhle vřelost Británie, tedy Holandsko, Španělsko či Spojené státy severoamerické by se ani na Jersey moc neanglovali. A německé státy také ne. V té době jsou nemohli Němci poslat čtyřech válečnicků, tedy až na Prusáky, spíše obchodníků, řemeslníků a filozofů – nebo něco mezi tím. Navíc byli Němci ve vřelosti spojenci Londýna. Hroznití obchodníci do britských pluků se v Americe moc nepřiblížili. A na britském moři trávili Harmsworth, Edouardo málo zatím jako na okraj západevropských útromů.

V centrální skupince vojáků je ještě jedna výrazná postava – podle šrafování do tmava to vypadá na černocho s velkým kloboukem, který zaujatě míří z muškety na nepřítele. Scénku pro stávkový nakreslil rytec Henry Gilbert Carradine podle obrazu Copleyho – nebo, jak jsem zjistil později, podle nějaké jiné rytecké reprodukce Copleyho obrazu. Těch ryteckých reprodukcí existuje více.

Mativ „Bitva o Jersey“ se dostal jen na další platidlo ostrova Jersey, a to na rub desetiliterový typu rok 1989. Stávkový provedení jako o jednotlivě, postava i platidlo typu 1989 také TDLR (obr. 3). Na líc tohoto platidla je portrét královny přiměřeně zastoupen, opět prý portrét rytl Stanley Doubtfire⁵, ale tento rytecký přehled se mi nezdá být nijak výjimečný. Buď Doubtfire změnil styl, nebo portrét rytl někdo jiný.

Pak jsem v „Zlaté galerii“ v Londýně Copleyho obraz objevil. Přes celou stávkovou vřelost obrovské plátno, jiné obrovské doli a červená barva. Musím přiznat, že dojem z něj byl velice výrazný a pro několik dalších let jsem měl postaveno o činnost. Stačí se potěšit tím, nebo se o „Bitva o Jersey“ doznádit.

Vive le Roi et Luxembourg!

Bitva se odehrála 6. ledna 1781 a i když uběhlo několik let od začátku Americké války za nezávislost, byla vlastně mimo jiné jednou z posledních šarvátek této války, tentokrát ne na americkém kontinentu a ne mezi americkými kolonisty a červenokabátníky, nýbrž v Evropě mezi Francouzi a Brity. V Americké válce za nezávislost byla Francie

(Pokračování na následující straně)

spojencem válečných amerických vojáků a její kontingenty se účastnily boji především na americké půdě či na moři. Francouzi čekali války vysát nejen pro zpětné získání Kanady, ale i Normanských ostrovů, a po ústředím, že britské síly odhadly ohrožovaly americké a francouzské válečné a zásobovací loďi, hledali způsoby, jak ostrovy obsadit. Naposledy přišel 6. ledna roku 1780.

Obr. 3 Rub stávkový 10 liber The States of Jersey typ rok 1989.

Jersey leží pouhých 23 km od francouzského pobřeží a už od konce stoleté války ostrov sloužil jako základna pro anglické, či lépe řečeno jerseyké pirátské akce⁹ proti obchodním plavidlům věčného francouzského soupeře.

Natuto připomenout, že nový otevřený válečný konflikt Francie a Británie vypukl už v červnu 1778. Francouzi se pokusili Normanské ostrovy obsadit v dubnu 1779 a začali na Jersey. Některé jim počínání a vylodění zabránila připravenost posádek ostrova. Britové měli údajně pár lodí namontovaných, dvě mety osce a několik amerických vojenských důstojníků, kterým se podařilo slátnout kanon. Zřejmě k tomu je přetahovali přes písečné duny, soubor písek do hloubi. Při obsazení ostrova se vynamotal major Moses Corbet¹⁰, vice-gouverneur ostrova, který utíkal pod kontrolou všechny obránce a účinně koordinoval útoky na akce.

Výsledek byl ten, že Britové vylepšili obranu a z celého ostrova vytvořili pevnost. Pobřeží chránily pevné baterie a pevnůstky a na malý ostrov zde byla značná posádka – asi 9 tisíc vojáků Královské milice ostrova v několika plucích s dělostřelctvem a jízdu, dále pravidelná armáda a záložníci.¹¹ A Royal Navy začala provádět odvetné akce proti francouzským lodím, pokud se vůbec odvážily vplout do Kanálu La Manche.

Francouzi připravili nový pokus. Shromáždili expediční sbor o síle asi 2000 lidí, což bylo evidentně málo proti britské posádce¹². A to proto, že byl údajně král Ludvík XVI akce musel vyvolat, velkou záležitost a náklady na doprava, vyžvení a zabezpečení byly značné a byly oficiálně celá akce byla považována za součásti soukromé záležitosti barona Philppa de Rullecourt (1744–1782) (obr. 4), belgicko-francouzského vojáka, který působil (podplukovník) francouzské armády a jako baron údajně sloužil, který dostal příkaz, že pokud se mu podaří obsadit Jersey, dostane hodnost generála a Comde Rouge¹³.

Obr. 4 Baron Philippe de Rullecourt, 1780 (neznámý autor).

Před de Rullecourtem dostal příkaz být akce maršál de Bouglie, ale ten požadoval nejméně 15 tisíc lidí a odpovídající množství přísad nejen pro dopravu a vylodění, ale i pro pobytovou podporu. Maršál de Bouglie neměl potřebnou citlivost de Rullecourta.

Shromážděná Luxembourgská legie¹⁵ byla sbírkou povětšinou vyvrhelů a lotrů, jediných kteří se dali sehnat. Malá část z nich byli dezertéři z britských pluků a američtí dobrovolníci – to byli aspoň profesionálové. Část byli také dezertéři z francouzské a jiných armád.

Byli nádherně oděnými do Legie za sílu bezprostřednosti. Ostrovi byla voštek poskytnutí po letních nebo zimních a vřavě. A pak zde nádherně oděných vojáků, kteří neměli zájem o vojenskou sílu. Důstojníci byli buď náhodní slavnostní dobrovolníci nebo osoby nebo čine bez zájmu nebo, většinou osoby s charakteristickým úsměvem, které šly po loďi a po štábu. Když Legie vstoupila, krevla z hlada a

tak ji vidělo nechtít. De Rullecourt musel držet posádku nádherně a nechtěl zařít chlapa třeba jen pro nemocní na kvalitě komanda.

Pobřeží francouzská vojska držela všechno pro to, aby sebranice udržela mimo hranice a kdekoli sebranice nachovala, musela ji hlídat pravidelná armáda, aby se nerozutekla.

De Rullecourt se sice na akce dobře připravil. Vylodil na Jersey několik lodí, vylodil a „vynášil“ řadu desantérů z ostrova a dokonal se během srpna 1780 vyzkoušet na vyzkoušení sít, musel však za obchodníka a obřad a počítat si obzvláště nestrádal. A nakol způsoby, jak se dostat na Jersey zorganizovat.

Dne 5. ledna 1781 se Francouzi (Luxembourgská legie) nalodili v Brestu k výpravě. Vylodění na několika místech ostrova Jersey začalo kolem jedenácté v noci a trvalo až do časných ranních hodin dne 6. ledna. A nebylo bez problémů, asi dvě stě klíčových vojáků – dělostřelců – se utopilo nebo se nedokázalo vylodit. Invaze se tentokrát setkala s minimálním odporem, někde britské hlídky scházely a jinde spaly. Na rozdíl od de Rullecourta Britové nebyli připraveni a Pierre Jorneaux, jerseyký zrádce¹⁶ provedl invazory bezpečně přes příbřežní písky, přes duny a kolem britských hlídek. O dvanáctém vánočním dnu¹⁷ nikdo nečekal nějaké problémy, posádky se věnovaly vánočnímu času – polehávání a pochlastávání.

V několika proudech Francouzi pronikli na (podle nich) klíčové místa ostrova a jen sporadicky se setkali s odporem. Přitom dosti bezohledně pobíjí nebo zraní několik civilistů. Zbláznili britské hlídky, pokud se je nemohli, a zdálo se, že hlídka britské pevnosti posádky ostrova vůbec nevidí, co se děje. Francouzi obsadili St. Helier, kolem omítnutí stěhali obřadní dům vice-gouverneura a francouzská potvora přehrápila téměř neobhájeného majora Moses Corbetta, stále vice-gouverneura a vzhledu vzhledu na ostrově, kterého odvedla do Court House (místní vládní budova a sídlo soudu) v St. Helier. Zde si utíkal de Rullecourt hlátnout stán. De Rullecourt Corbetta přemohli, že francouzi mají ostrov v rukou. Nabídl nádherné počty

Obr. 5 Pierson "The Hero Of Jersey" (25 x 16cm)

svých lidí a mluvil o dalších jednotkách, které se připravují k vylodění. Ve skutečnosti měl v rukou jen St. Helier a několik méně významných stanovišť.

Pod pohružkou vypálení sídel a pobití lidí¹⁸ guvernér přistoupil na kapitulaci a nařídil svým podřízeným, aby složili zbraně.

Někteří důstojníci ze štábu guvernéra, též internovaní v Court House, kapitulaci odmítli a také britské posádky se vzpamatovaly a